

Obsah

Kolektiv autorů	5
Úvod	13
1 Pojetí a vymezení dlouhodobé péče (Zdeněk Kalvach)	15
1.1 Medicína a lékař v kontextu dlouhodobé péče	17
1.2 Aktéři dlouhodobé péče	18
1.2.1 Služby a poradenství pro osoby se specifickým postižením	25
1.3 Vztah dlouhodobé péče a geriatric, gerontologie	26
2 Pojetí zdraví, jeho hodnocení a podpora v kontextu dlouhodobé péče (Zdeněk Kalvach)	29
2.1 Zdraví a nemoc	29
2.2 Potenciál zdraví – koncept Ctibora Drbala	33
2.3 Vědomí a prožívání soudržnosti při poskytování dlouhodobé péče – koncept Aarona Antonovského	35
2.4 Klinické aspekty nízké úrovně potenciálu zdraví – fenomén křehkosti (frailty)	36
2.5 Funkční zdraví	42
2.5.1 Zdravotní postižení	44
2.5.2 Hodnotící koncepty a škály	45
2.5.3 Soběstačnost a sebeobsluha	48
3 Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, jeho posuzování a vybrané sociální dávky (Libuše Čeledová, Rostislav Čevela)	55
3.1 Lékařská posudková služba	55
3.1.1 Česká správa sociálního zabezpečení a Institut posuzování zdravotního stavu	55
3.1.2 Institut posuzování zdravotního stavu	55
3.1.3 Posuzování zdravotního stavu pro účely nepojistných sociálních dávek podmíněných dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a průkazu osoby se zdravotním postižením	56
3.1.4 Součinnost Institutu a ošetřujících lékařů	57
3.1.5 Ministerstvo práce a sociálních věcí	57
3.1.6 Podklady k posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti osob	57
3.1.7 Přítomnost posuzované fyzické osoby při posouzení	57
3.2 Příspěvek na péči	58
3.2.1 Obecné zásady posuzování stupně závislosti	58
3.2.2 Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav	58
3.2.3 Stanovení stupně závislosti a výše příspěvku na péči	59
3.2.4 Posuzování stupně závislosti LPS	60
3.2.5 Doba platnosti posudku o stupni závislosti	60
3.2.6 Rozhodnutí krajské pobočky ÚP ČR o příspěvku na péči	61
3.3 Průkaz osoby zdravotně postižené a příspěvek na zvláštní pomůcku	61

3.3.1	Obecné zásady posuzování zdravotního stavu pro účely zákona č. 329/2011 Sb.	61
3.3.2	Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav	62
3.3.3	Průkaz osoby zdravotně postižené	62
3.3.4	Příspěvek na mobilitu	62
3.3.5	Příspěvek na zdravotnický prostředek pro dlouhodobou domácí oxygenoterapii nebo domácí plicní umělou ventilaci	63
3.3.6	Příspěvek na zvláštní pomůcku	63
3.3.7	Výše příspěvku na pořízení zvláštní pomůcky	64
3.3.8	Doba platnosti posudku	65
3.4	Dlouhodobé ošetrovné pro účely dlouhodobé péče na 90 kalendářních dnů	65
3.4.1	Dlouhodobá péče dle zákona o nemocenském pojištění	65
3.4.2	Ošetrovaná osoba	65
3.5	Poznámka k dlouhodobosti u dočasné pracovní neschopnosti a k předpokládanému vzniku zvláštní kategorie zdravotně sociálních služeb	66
4	Etické aspekty dlouhodobé péče (Zdeněk Kalvach)	69
4.1	Obecné povědomí a důsledky mezilidských očekávání	70
4.2	Neformální advokacie pro „bezmocné“ lidi a pomezí péče dlouhodobé versus paliativní	72
4.3	Rozhodování za nejistoty a manipulací na pomezí péče dlouhodobé a paliativní	73
4.4	Paliativní péče v pobytových zařízeních	75
4.5	Důstojnost člověka v kontextu dlouhodobé péče	77
4.6	Důstojnost a smrt v pobytových zařízeních či hospicích	81
5	Autonomie (Dana Sýkorová)	83
5.1	Definice osobní autonomie	83
5.2	Právo na osobní autonomii v podmínkách dlouhodobé péče	85
5.3	Zajištění podmínek pro udržení autonomie v kontextu dlouhodobé péče	87
5.4	Kulturní transformace dlouhodobé péče	89
6	Právní aspekty péče o pacienta s omezenou svéprávností (Šárka Špeciánová)	93
6.1	Právní osobnost a svéprávnost	93
6.2	Podpůrná opatření	93
6.2.1	Předběžné prohlášení	94
6.2.2	Nápomoc při rozhodování	94
6.2.3	Zastoupení členem domácnosti	95
6.3	Omezení svéprávnosti	95
6.3.1	Rozsah omezení svéprávnosti	96
6.3.2	Návrh na rozhodnutí o omezení svéprávnosti	97
6.3.3	Časové trvání omezení svéprávnosti	97
6.4	Opatrovník – jednání za zastoupeného	97
6.5	Lékař versus pacient s omezením svéprávnosti	98

6.6	Informovaný souhlas pacienta s omezenou svéprávností a informovaný souhlas opatrovníka	99
6.7	Práva a povinnosti opatrovníka	101
6.7.1	Právo opatrovníka na informace o zdravotním stavu	101
6.7.2	Nápomoc opatrovníka opatrovanci	102
6.7.3	Limitace rozhodnutí opatrovníka – rozhodnutí soudu	102
6.8	Mimořádné a specifické okolnosti při poskytování zdravotní péče pacientovi s omezenou svéprávností	102
6.8.1	Poskytnutí neodkladné a akutní péče	102
6.8.2	Vyjádření dříve vysloveného přání	103
6.8.3	Specifická práva pacienta s omezenou svéprávností	104
6.8.4	Právo na nepřetržitou přítomnost opatrovníka	104
6.8.5	Použití omezovacích prostředků	104
6.8.6	Převzetí do zdravotnického zařízení bez souhlasu	105
6.8.7	Poskytování specifických zdravotních služeb pacientům s omezenou svéprávností	105
6.8.8	Posouzení způsobilosti k řízení motorových vozidel	105
7	Specifika klinického vyšetřování, uvažování a rozhodování v dlouhodobé péči (Zdeněk Kalvach)	107
7.1	Etické aspekty	107
7.2	Právní aspekty	107
7.3	Kognitivní porucha	108
7.4	Atypická komunikace	108
7.5	Atypická symptomatologie a prezentace chorob	108
7.6	Specifika klinického vyšetření	111
7.7	Postup zaměřený na člověka v kontextu dlouhodobé péče	112
7.8	Postup za nejistoty nejasného zhoršení stavu (nesrozumitelných obtíží a projevů)	114
8	Dětská mozková obrna (Vladimír Trenčianský)	117
8.1	Definice, epidemiologie a etiopatogeneze	117
8.2	Popis a klasifikace DMO	118
8.2.1	Klinická diagnostika	119
8.2.2	Hodnotící škály	120
8.3	Neurologický popis jednotlivých forem DMO	122
8.4	Terapie	127
8.5	Pozdní projevy DMO v dospělosti, dlouhodobá péče a sociální dopady	128
	Závěr	130
9	Epilepsie u dlouhodobě léčených pacientů (Jiří Hovorka)	131
9.1	Základní pojmy, klasifikace, příznaky	131
9.2	Etiopatogeneze	136
9.3	Epidemiologie a prognóza	140
9.4	Základní diagnostika	141
9.4.1	Diagnostické prostředky	142
9.4.2	Diferenciální diagnostika epileptických a neepileptických záchvatů	142

9.5	Psychiatrické komorbidity u pacientů s epilepsií	143
9.6	Léčba epilepsie	147
9.6.1	Farmakoterapie, základní vedení	148
9.6.2	Naléhavá opatření, rescue medikace	149
9.6.3	Přechodná profylaxe	150
9.6.4	Alkohol a epilepsie	151
9.6.5	Volba konkrétní chronické protizáchvatové léčby (didakticky „na dvou osách“)	152
9.7	Organizace péče o pacienty s epilepsií	158
9.8	Modelové situace u dlouhodobě léčených pacientů – příklady nedostatků v diagnostice a léčbě	158
10	Mentální postižení a porucha autistického spektra (Milan Valenta, Iveta Valentová)	161
10.1	Mentální postižení (MP)	161
10.1.1	Mentální postižení versus demence	163
10.2	Specifika osobnosti klienta s mentálním postižením	164
10.2.1	Zvláštnosti související s kognitivním procesem	164
10.2.2	Zvláštnosti související s emocemi	167
10.2.3	Jiné zvláštnosti u osob s mentálním postižením	167
10.2.4	Klinické znaky mentální retardace dle stupňů poruchy	168
10.3	Porucha autistického spektra (PAS)	168
10.4	Intervence u osob s mentálním postižením a PAS	171
10.5	Raná péče	177
11	Demence (Roman Jiráček)	179
11.1	Příčiny demencí	179
11.2	Základní příznaky a průběhy demencí	180
11.2.1	Kognitivní poruchy a úpadek intelektu	180
11.2.2	Behaviorální a psychologické příznaky demence	180
11.2.3	Poruchy aktivit denního života (activities of daily living – ADL)	181
11.3	Epidemiologie demencí	181
11.4	Diagnostika demencí	182
11.4.1	Diferenciální diagnostika demencí	182
11.4.2	Dělení demencí	182
11.5	Nejčastější demence	183
11.5.1	Neurodegenerativní demence	183
11.5.2	Symptomatické (sekundární) demence	187
12	Komunikace s lidmi s mentálním postižením (Eleni Mitroliosová, Klára Kůtová, Alžběta Stocklová)	191
12.1	Specifika poznávacích procesů u osob s mentálním postižením	191
12.2	Předsudky	192
12.3	Komunikace osob s mentálním postižením	193
12.3.1	Komunikační systémy – metody AAK	194
12.3.2	Zásady komunikace s lidmi s mentálním postižením	195
12.3.3	Zvláštnosti komunikace s lidmi s poruchou autistického spektra	196

12.4	Komunikace během lékařského vyšetření	196
12.5	Sdělování diagnózy	198
12.6	Příprava na vyšetření na straně pacienta	198
	Závěr	199
13	Úvod do problematiky psychofarmak a antiepileptik u pacientů v dlouhodobé péči (Ivana Tašková)	201
13.1	Preskripce a věk	202
13.2	Účinnost psychofarmak	202
13.3	Polyfarmacie psychofarmak	203
13.4	Lékové interakce psychofarmak	204
13.5	Nežádoucí účinky psychofarmak	206
13.5.1	Kardiotoxicita a vliv na koagulaci	207
13.5.2	Ledviny a psychofarmaka	211
13.5.3	Hepatotoxicita a toxicita valproátu	215
13.5.4	Hematotoxicita a toxicita klozapinu	216
13.5.5	Sedativní účinky	222
13.5.6	Neurotoxicita	223
13.5.7	Metabolické nežádoucí účinky psychofarmak	226
13.5.8	Anticholinergní nežádoucí účinky	227
13.5.9	Závislost	228
13.5.10	Specifické nežádoucí účinky psychofarmak	228
13.5.11	Přehledové tabulky nežádoucích účinků vybraných psychofarmak	229
13.6	Nežádoucí účinky antiepileptik u pacientů v dlouhodobé péči	234
13.6.1	Lékové interakce antiepileptik	234
13.6.2	Nežádoucí účinky antiepileptik	238
13.6.3	Neuropsychiatrické nežádoucí účinky	239
13.6.4	Idiosynkratické reakce	240
13.6.5	Nežádoucí účinky při dlouhodobém podávání	241
13.6.6	Teratogenita a kancerogenita	242
14	Nevhodné zacházení s omezeně soběstačnými lidmi, klienty dlouhodobé péče a jejich zanedbávání v domácím i ústavním prostředí (Zdeněk Kalvach)	247
14.1	Formy nevhodného jednání	248
14.2	Diagnostika nevhodného zacházení	250
14.3	Možnosti řešení	250
15	Nutrice, její poruchy a možné intervence v rámci dlouhodobé péče (Pavel Kohout)	253
15.1	Malnutrice	254
15.2	Diagnostika malnutrice a nutriční intervence	256
15.3	Možnosti vyšetření nutričního stavu	258
15.4	Energetický výdej a potřeba živin	260
15.5	Nutriční podpora	261
15.5.1	Dieta – nutriční terapeut	263
15.5.2	Sipping – orální nutriční suplementy (ONS)	264
15.5.3	Sondová enterální výživa	265

15.5.4 PEG – zavedení, indikace, kontraindikace	266
15.6 Parenterální výživa a její provádění	270
16 Úprava stravy při poruchách polykání (Lucie Růžicková)	271
16.1 Úprava stravy	271
16.1.1 Běžná strava modifikovaná ke snadnému žvýkání, IDDSI stupeň 7	271
16.1.2 Ochucování pokrmů	275
16.1.3 Nevhodné potraviny	275
16.2 Pravidla při stravování a riziko podvýživy	275
17 Komunikace s lidmi se závažným smyslovým postižením (Zdeněk Kalvach)	277
18 Imobilizační syndrom (Zdeněk Kalvach)	281
19 Dekubity, chronické rány a jejich ošetřování (Ivo Bureš)	289
19.1 Faktory ovlivňující vznik dekubitů	290
19.2 Prevence	291
19.3 Hodnocení dekubitů	294
19.4 Terapie dekubitů	296
20 Hypomobilita, dekondice, instabilita a pády v dlouhodobé péči (Zdeněk Kalvach)	301
Seznam použitých zkratk	307
Rejstřík	313
Souhrn	327
Summary	329